

Література:

1. Статистичний щорічник України за 2014 рік / за ред. І.М. Жук, відп. за випуск О.А. Вишнеvsька. – К: Державне підприємство «Інформаційно-аналітичне агенство», 2015. – 586 с.

2. Звіт про діяльність Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг, за 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nfp.gov.ua>.

Квасниця О.В.

*К.е.н., доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія
Тернопільського національного економічного університету*

**ВДОСКОНАЛЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МІСЦЕВИХ
ЦІЛЬОВИХ ПРОГРАМ**

Одним із найбільш дієвих методів здійснення витрат місцевих бюджетів є програмно-цільовий метод, який реалізується через місцеві цільові програми та забезпечує прямий взаємозв'язок між розподілом бюджетних ресурсів і фактичними чи запланованими результатами їх використання у відповідності до встановлених пріоритетів соціально-економічного розвитку територій.

Розглядаючи стан виконання як державних, регіональних так і місцевих цільових програм слід зазначити, що стан з їх реалізацією не є задовільним. Ця ситуація зумовлена, насамперед, тим, що розробляється велика кількість програм на впровадження яких мають витратитися значні кошти, проте потреби у фінансуванні програмних заходів завжди перевищують можливості їх повного забезпечення. Тому зважаючи на це, одні програми доводиться відкладати до початку реалізації, призупиняти на невизначений термін реалізацію інших, а деякі – фінансувати не в повному обсязі. У сформованій ситуації необхідно кардинально змінити підхід до програмно-цільового управління на місцевому рівні. Для того, щоб програмно-цільовий метод став ефективним інструментом управління на місцевому рівні, необхідно серйозно підійти до процесу формування місцевих цільових програм.

Чинне законодавство України наділяє місцеві органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування повноваженнями розробляти цільові програми. Структура та принципи розроблення

цільових програм в Україні регулюються Законом України «Про державні цільові програми», Постановами Кабінету Міністрів України та Наказами Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України, однак жоден з нормативно-правових актів напряду не визначає чіткої структури та методології розробки та функціонування саме місцевих цільових програм, відсутні спеціальні знання й підготовка у держслужбовців, які займаються розробкою цільових програм та відсутній належний контроль за якістю і моніторинг реалізації місцевих програм з боку органів, що їх ухвалюють, а також громадськості. Тому першочерговою проблемою, яка потребує негайного вирішення, є ухвалення Закону України «Про місцеві цільові програми» та розробка необхідного методичного забезпечення діяльності місцевих органів влади щодо складання, реалізації та виконання місцевих цільових програм.

Певним кроком вперед у цьому напрямку став посібник для держслужбовців «Основи розробки місцевих цільових програм», де зазначено, що місцева цільова програма – це сукупність взаємопов'язаних завдань і заходів, узгоджених за строками виконання та ресурсним забезпеченням з усіма задіяними виконавцями, спрямованих на розв'язання найактуальніших проблем розвитку міста або окремих галузей економіки чи соціально-культурної сфери міста, реалізація яких здійснюється з використанням коштів місцевого бюджету, обласних бюджетів, бюджету АР Крим, Державного бюджету та інших залучених коштів [2, с. 5].

Місцеві цільові програми – це механізм планування та управління місцевим розвитком, що в тій чи іншій формі застосовується у більшості міст світу (в міжнародній практиці більше відомий як територіальні та галузеві стратегії розвитку). Особливістю застосування цього механізму на пострадянському просторі є те, що місцеві цільові програми дають змогу не тільки планувати відповідні видатки місцевих бюджетів, а й залучати додаткове фінансування у вигляді цільових трансфертів з державного бюджету надходжень у рамках державно-приватного партнерства чи концесії, інвестицій, кредитів тощо, у такий спосіб збільшуючи дохідну частину міського бюджету [3, с. 9].

Міські цільові програми є важливим інструментом реалізації стратегії соціально-економічного розвитку міста та засобом розв'язання проблеми місцевого значення.

Серед основних переваг місцевих цільових програм, у порівнянні з іншими механізмами фінансування місцевого економічного розвитку, слід відзначити можливість забезпечити значну концентрацію ресурсів для вирішення певної проблеми місцевого економічного розвитку (принцип «мета – ресурси – результат»), просторову інтеграцію (принцип об'єднання зусиль розрізнених суб'єктів-представників як публічного, так і приватного секторів), а також мультиплікацію результату (принцип відтворення ресурсної бази) [1, с. 24].

При розробці та реалізації місцевих цільових програм потрібно брати до уваги певні обмеження та можливі негативні наслідки, наприклад [1, с. 24]:

- реалізація окремих програм (наприклад, щодо створення нових або розширення існуючих підприємств) може призвести до збільшення навантаження на місцеву інфраструктуру, що призводитиме до її виснаження, а згодом – до необхідності збільшення бюджетних видатків на її утримання;

- розвиток нових підприємств, створених за результатами реалізації програм, може мати негативні наслідки для довкілля, зокрема через зростання атмосферних та інших викидів;

- надання в межах реалізації програм підтримки окремим підприємствам або галузям призводитиме до намагань поширити ці заходи на інші сегменти місцевої економіки, що розпорошуватиме фінансові та інші ресурси й знижуватиме ефект від реалізації програми;

- реалізація програм щодо розвитку окремих частин міста може мати наслідком зростання цін на нерухомість у відповідних районах, що приносить вигоди її власникам, але збільшує витрати орендарів.

Таким чином, при вирішенні питання про доцільність розроблення та реалізації місцевої цільової програми потрібно враховувати, як вона вплине на місцевий бюджет, стан ринку праці, конкурентні позиції місцевого бізнесу порівняно з іншими юрисдикціями, розподіл витрат і вигод між споживачами та виробниками тощо.

Підсумовуючи зазначимо, що вдосконалення ефективності реалізації місцевих цільових програм можна здійснити шляхом:

- закріплення на законодавчому рівні механізму розрахунку показників результативності місцевих цільових програм;

- створення методичних рекомендацій щодо розробки моніторингу та оцінки ефективності виконання місцевих цільових програм;
- запровадження вартісної оцінки результативності бюджетних витрат за місцевою цільовою програмою;
- законодавче визначення процедури припинення фінансування місцевих цільових програм на стадії її виконання, визначення ризиків невиконання програми і доцільності її фінансування в наступному році;
- розроблення переліку показників результативності місцевих цільових програм за кожною із сфер їх функціонування (освіта, наука, культура, охорона здоров'я, охорона довкілля, соціальний захист і соціальне забезпечення і т.п.)

Література:

1. Джерела та механізми фінансування місцевого економічного розвитку. Навчальний посібник. – К.: Центр громадської експертизи. – Проект «Місцевий економічний розвиток міст України», 2013. – 176 с.
2. Основи розробки місцевих цільових програм. Посібник для держслужбовців. – Сімферополь: Євпаторійський центр регіонального розвитку, Український інститут публічної політики, Кримський центр ППК. – Проект «Вдосконалення засад розробки та функціонування місцевих цільових програм в АР Крим», 2011. – 91 с.
3. Плужник А.В. Механізм бюджетного забезпечення міст в умовах децентралізації / А.В. Плужник// Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. – 2015 – Вип. 4 (114). – С. 8–13.

Клапків Ю.М.

*К.е.н., доцент кафедри фінансів ім. С.І. Юрія
Тернопільського національного економічного університету*

СПЕЦИФІКА ПОШИРЕННЯ ФІНАНСОВИХ ПРОДУКТІВ В УМОВАХ ДІЯЛЬНОСТІ ФІНАНСОВИХ ПІРАМІД

Негативне сприйняття фінансового середовища, а особливо парабанківської сфери обумовлено зловживаннями та шахрайством на фінансовому ринку, насамперед на стику банківського і страхового ринку, є характерними явищами останнього двадцятиріччя.